

A mély nyugalom embere

Ma azt tesszük, amit már előzőleg másoknak kellett volna megtenniük: Dragomir Popnovakov könyvét díjazzuk. Az íróét, aki nem azért írt, hogy elbeszéléseit és regényeit díjazzák, aki nem versenyeztette könyveit, de tette a dolgát. Írt. Tudta, hogy ezenkívül mást nem kell tennie. Tudta, hogy mindennek eljön az ideje. Popnovakov nyugodt és türelmes ember volt. Nem sietett. A szereteten kívül mást nem kívánt birtokolni. Nem tülekedett. Régimódi, patriarchális ember volt, túriai, szándékosan egyszerű, és ha szükségét érezte, fanyar.

Válogatott és új elbeszéléseit tartalmazó könyve 2004-ben jelent meg egy újvidéki kiadónál, a költői hangzású Tiski cvet kiadónál, a szerzőt megillető figyelmességgel, *Mély G* címmel. A nem mindennapi címből és a címadó elbeszélésből a csúrogi templom messze hallatszó harangjának hangja szól. Mintha egy váratlan távozást hirdetne és panasznál, hogyan hallgattak el Popnovakov szívhangjai, öltözködés és készülődés közben, ahogy egyik verseskötetében olvashatjuk: „*Halálomat s engem / csak szavak választ'nak el.*”

Tudta néven nevezni a jelenségeket, a dolgokat és az alakokat. Pontosan, képekben, találóan.

Dragomir Popnovakov *Mély G* című könyve, amelyet ma Szirmai Károly Irodalmi Díjjal jutalmazunk itt Temerinben, a szerb és a magyar nyelv találkozáspontján, jó irodalom. Veljko Petrovićhoz és Isidora Sekulićhoz hasonlóan nagy elbeszélőkészség jellemzi, művei a pannóniai prózának abba a vonulatába tartoznak, amely magasan kiemelkedik a szerb irodalomban. Dragomir Popnovakov elbeszélései úgy épülnek be a szerb prózába, ahogy a ház illeszkedik az utcáshoz; sohasem modoros, nem utánoz és nem ismételi senkit. Bonyolított és szétszálaz, ízeletet kitarthatóan, makacsul, sokáig keresi a mondatok zamatát, lassan jut el a végső, az olvasásra felkínált változathoz. Öntörvényű próza, emlékeit elsősorban abból a paraszti világból meríti, amelyet gyerekként a kapu hasadékaiban át látott, a kovácsműhely-

ben ismert meg, amikor Kozarevák sarkán vagy a Lukić-féle cukrászda előtt álldogált, ott fedezte fel az irodalmat a maga természetességében. Ha figyelmesen olvasunk, könnyen felismerjük benne azokat a ritmus- és kép-váltásokat, amelyek a képzelet szüleményei, amelyek az álmok, a látomások világából valók. A valós és megálmodott részletekből válogatta össze könnyedén Popnovakov, akárha saját testamentum-könyvét, a *Mély G-t*.

Ha lehetőségem lenne összeállítani a szerb novellairódalom korszakait felölelő szöveggyűjteményt, ahogy azt többen tették, semmiképpen sem hagynám ki a *Cézárt*. Azt az elbeszélést, amely egy lóról, egy csődörről és szerető gazdájáról, Eskutról szól, s arról a szenvedélyes borzongásról, amit a forró test feltörő párája vált ki az emberben. Ennek az elbeszélésnek helye lenne a legszigorúbb esztétikai elvek szerint történő prózaválogatásban, akárcsak néhány más rövid történetének (*Az utazó ember, Szülőfalum hírei* stb.). Még annak a legrövidebbnek, a *Vadászat*nak is, melynek egyetlen mondata így hangzik: „*Mindig azon töprengtem: milyen módon kellene sajnálni azt az embert, aki vadászat közben hal meg?*”

Én is ezt kérdezem ma távoli barátomtól, arra vágyva, hogy valahogy meghallja, hogyan dicsérem az író, aki a tiszta irodalmi szóra *vadászva* hunyt el. Hogyan mondjam el, hogy Popnovakov érett férfikorában, mély csúrogi nyugalomban, amíg a bácskai föld lélegzését és a kés egykori remegését hallgatta a könyvkötő műhelyben, Borónál a költőnél, miközben kíváncsian várta keletről a híreket, az egész összeállításának idején, eltelve sakkal és semmittevéssel, bölcsen és vágyakkal teli, s ilyenkor mennyi mindent szeretett volna feljegyezni, elrendezni, létrehozni. És szerettem volna tudni, hogyan értelmezsem Sima Milutinović verssorához való vonzódását: *A halhatatlansághoz a síron át vezet az út?*

Egyszerűen. Dragomir Popnovakov tudta, ha már nem lesz, akkor így és hasonlóképpen fogunk beszélni róla, mi pedig tudjuk, hogy ez csak a kezdete annak a meghitt beszélgetésnek, amit könyveivel folytatunk majd. Amíg könyveivel vagyunk, Popnovakov velünk van.

* Elhangzott 2005. december 17-én Temerinben, a Szirmai Károly Irodalmi Dfj átadásán.